

ANTIDOPINGPROGRAM

2014-06-01

SVENSKA FOTBOLLFÖRBUNDETS ANTIDOPINGPROGRAM

Förord

Doping är ett av idrottens allvarligaste problem. Idrottsrörelsens trovärdighet som ungdomsfostrare och hela dess legitimitet bygger på att idrottarens organisationer kraftfullt tar ställning mot doping i alla dess former.

Doping är inget nytt. Redan i antiken förekom manipulationer av olika kroppsfunktioner för att nå målet att bli starkare, snabbare och uthålligare. Doping i mer uppmärksammade former kom in i idrotten på 1950-talet. Numera finns i stort en konsensus både inom den svenska idrottsrörelsen och internationellt att arbeta mot doping i alla dess former.

Doping förekommer i mycket stor utsträckning också utanför idrotten och är därmed ett problem för samhället i stort. Idrotten måste dock fortsätta sitt arbete med att kontinuerligt uppdatera sitt antidopingprogram. Att arbeta mot doping är att försvara idrottens etik, att skydda idrottarens fysiska och psykiska hälsa samt att ge alla lika förutsättningar att utöva sin idrott.

Fotbollen är Sveriges största idrott och den överlägset största ungdomsidrotten. Svenska Fotbollförbundet har därför en speciell skyldighet att medverka i antidopingarbetet. Ett enda dopingfall i svensk fotboll är oacceptabelt. Alla ska vara medvetna om att doping är oetiskt både inom fotbollen och i medicinen och att doping måste anses vara fusk!!!!

Inom svensk fotboll accepterar vi inte doping.

Stockholm i mars 2014

SvFFs Medicinska Kommitté /

Per Renström

Förbundsläkare SvFF

Björn Ekblom

Medicinska Kommitten SvFF

Innehåll

1. Bakgrund
2. Nulägesanalys
3. Vistelserapportering
4. Dopingkontroll
5. Juridiska aspekter
6. Information och utbildning
7. Internationellt
8. Organisatoriskt

1. Bakgrund

Doping är förbjudet

Svenska Fotbollförbundets stadgar inleds med en tydlig markering mot doping. I 1§ 1 kap läser vi att "Förbundet ska även aktivt arbeta för en dopingfri fotbolls idrott".

Det finns fler anledningar till att doping är förbjudet inom idrott. Doping är fusk eftersom idrott ska bedrivas på lika villkor. Doping kan dessutom vara fysiskt skadligt. För att idrotten ska kunna bevara sin trovärdighet och samtidigt ta ett samhälleligt ansvar krävs kraftiga insatser mot doping. Det grundläggande perspektivet för antidopingarbetet är varje individs rättighet att kunna delta i en dopingfri idrott.

Varför ett antidopingprogram?

I samarbete med Riksidrottsförbundet (RF) och tillhörande Specialidrottsförbund (SF) arbetar Svenska Fotbollförbundet (SvFF) mot doping inom svensk idrott. RF är Sveriges nationella antidopingorganisation och motsvarar det som i världsantidopingkoden benämns som NADO. NADO ingår i World Anti Doping Agency (WADA), som är den globala antidopingorganisationen. De svenska dopingreglerna och stora delar av antidopingarbetet styrs av de globala reglerna, som utarbetats av WADA och samlats i världsantidopingkoden -- "The World Anti-Doping Code". Genom våra internationella representanter ska vi vara med och påverka utvecklingen internationellt.

World Anti-Doping Agency, WADA är en stiftelse bestående av världens idrotter och regeringar som har som uppgift att harmonisera regler och samordna kampen mot doping i alla former. WADA bildades november 1999

Alla som är medlemmar i en idrottsförening omfattas av RF:s stadgar och antidopingreglemente. Varje enskild idrottare är själv ansvarig att känna till och följa dopingreglerna. SvFFs antidopingprogram ska bidra och leda till att kunskaper om dopingregler och attityder mot doping sprids och upprätthålls.

2. Nulägesanalys

Som fastlagts ovan följer SvFF de regler och bestämmelser som utarbetats och beslutats inom RF. Antalet dopingprov tagna under 2013 i fotboll i Sverige uppgår till 381 och antalet fall av doping inom svensk fotboll som lett till bestraffning är sex dvs. mycket få.

Information angående doping från WADA, UEFA/FIFA och RF vidarbefodras löpande till berörda. Hemsidan www.svenskfotboll.se är länkad till RFs antidopingsidor. Föreliggande handling dvs svensk fotbolls antidopingprogram är utlagd på SvFFs hemsida och kan läsas på fogis.se.

Regelbunden utbildning och uppdatering i antidopingfrågor pågår kontinuerligt på SvFFs konferenser, kurser mm. Alla aktiva i SvFFs landslag dvs spelare, tränare, personal m.fl. får skriftlig information inför varje landslagssamling, och dopingfrågor tas regelbundet upp i samband med landslagssamlingar.

RFs antidopingpolicy

"Allt bruk av dopingmedel är oacceptabelt. Inget idrottsresultat är så värdefullt att bruk av dopingmedel kan försvaras." Visionen är att:

- En vinnare ska kunna glädja sig över en ärlig seger.
- En förlorare ska kunna känna sig trygg i att ha förlorat i ärlig kamp.
- En åskådare ska vara förvissad om att resultatet inte är en följd av förbjudna medel och metoder.

3. Vistelserapportering

Vistelserapportering är nödvändig för att effektivt kunna göra oannonserade tester utanför tävlingar, s.k. OOC-test (Out-of-Competition test). SvFF rapporterar in när alla deras landslag har matcher och läger så detta är inget som den enskilde spelaren behöver tänka på.

Klubbarna i allsvenskan och damallsvenskan måste varje månad sända in kollektiv vistelserapportering. Det innebär att de en månad i förväg ska redovisa minst två träningsstillfällen per vecka för a-lagstruppens gemensamma träningar. De flesta klubbar i Sverige sköter detta invändningsfritt men några bötfälls emellertid pga av att de ej sänder in adekvata rapporter!

Detaljerad information om vistelserapporteringen finns på www.rf.se under antidoping.

4. Dopingkontroller

Dopingkommissionens uppgift är att se till att dopingreglerna efterlevs inom svensk idrott. Förutom att anmäla brott mot dopingreglerna så styr man planeringen av de svenska dopingkontrollerna. Dopingkontroll kan ske vid träning, tävling eller vid annat tillfälle i Sverige eller utomlands och kan genomföras av internationella eller nationella dopingkontrollfunktionärer. SvFF kan via RF beställa extra dopingprover i samband med interna matcher och träningar i Sverige. Idrottaren får en kallelse, som ska kvitteras. *Det är viktigt att påpeka att om någon uteblir från kontroll riskerar den spelaren två års avstängning.*

Upptädnande i samband med dopingkontroll

Idrottens antidopingreglemente 2 § 5, föreskriver att det är ett brott att försvåra, eller försöka försvåra genomförandet av en dopingkontroll. Att på något sätt förhindra dopingkontrollfunktionärernas arbete ses som ett allvarligt brott och kan bestraffas med 24 månaders avstängning från all idrott. *Alla tränare och ledare måste uppträda enligt kraven i gällande dopingregler.*

Ett positivt dopingprov kan bestraffas hårt

Hela proceduren vid dopingkontroll är hårt reglerad, för att undvika att man i efterhand inte kan misstänkliggöra kontrollen. Vid varje kontroll tas ett prov, som delas upp i två delar (prov A och prov B). Om prov A är positivt så kan idrottsutövaren begära att prov B analyseras. Dopingförseelse föreligger om man bevisligen intagit förbjudet preparat, vägrar lämna prov eller försöker dölja bruk. Vid positivt prov anmäler RF:s Dopingkommission ärendet till RF:s Dopingnämnd. Bestraffningsbeslut kan därefter överklagas till Riksidrottsnämnden, som är sista instans i Sverige.

Internationellt har FIFA och UEFA ansvar för fotbollens antidoping. De har helt accepterat WADAs World Anti Doping Code. FIFA eller UEFA får ej ta bort något från Dopinglistan. Alla måste följa denna. Om ett prov skulle vara positivt kan en fällande dom av FIFA eller UEFA överklagas till Court of Arbitration for Sport i Lausanne.

Straffskalan för doping enligt idrottens dopingreglemente utgår oftast från två års avstängning men kan vid särskilda omständigheter minskas ned till tillrättavisning och vid försvårande omständigheter ökas på istället ända upp till livstids avstängning vid upprepad doping.

Dispenser

Ett speciellt problem när det gäller medicinering och idrott är, att idrottare behöver ha en viss medicin - även sådan som står på dopinglistan - mot ohälsasjukdom. Här finns dock möjlighet att i god tid begära dispens hos RF om man inte finner något likvärdigt, godkänt preparat.

Dispensregler har tillkommit för att möjliggöra för idrottsutövare, som under kortare eller längre tid på medicinska grunder måste använda medel, som klassas som doping, för att kunna utöva sin idrott. Det bör påpekas att dispens inte ges för akuta medicinska tillstånd för att öka prestationsförmågan utöver det normala. Dispenser beviljade av RF gäller endast i Sverige. Internationellt hanterar UEFA/FIFA en ansökan om dispens för internationella mästerskap och landskamper.

Dispensföreskrifter och blanketter för nationell dispensansökan kan erhållas på RFs hemsida www.rf.se och för internationell dispensansökan kan erhållas från UEFA/FIFA på deras hemsidor.

För föreningar, förbund och den enskilde spelaren gäller följande råd:

- * Vid medicinering sök i RF:s Rödgröna lista som är en databas som finns på www.rf.se där du kan se om ditt läkemedel omfattas av dopingreglerna.
- * Det finns oftast alternativ till dopingklassade läkemedel.
- * Finns inte alternativ ska dispens sökas. Om spelaren har godtagbara skäl beviljas dispens. Beslutet ska komma inom 21 dagar men det går ofta snabbare..
- * Endast i undantagsfall kan dispens erhållas i efterskott.
- * För internationellt spel kan krävas dispens från UEFA/FIFA.

5. Juridiska aspekter

Fotbollens regelverk

Antidopingarbetets betydelse inom fotbollen har manifesterats genom att särskilt framhållas i de allmänna bestämmelserna i SvFF:s stadgar (1 §). Där sägs att SvFF aktivt ska arbeta för en dopingfri fotboll. Av stadgarna framgår vidare att RF:s stadgar, däribland 13 kap. (Regler mot doping och idrottens dopingreglemente), ska anses utgöra en integrerad del av SvFF:s stadgar. Idrottens antidopingreglemente nämns även i SvFF:s Tävlingsbestämmelser.

Föreskrifter om dopingkontroller m.m. finns i Doping Control Regulations for FIFA Competitions and Out of Competition, och i Regulations governing Doping Controls at UEFA Competition Matches and List of banned Substances and Methods.

Fotbollens avtal

Samtliga spelare, som är icke-amatörer är skyldiga att teckna ett standardiserat spelaravtal med sin förening. Avtalet, som för spelare tillhörande Allsvenskan och Superettan herrar samt Damallsvenskan också utgör en del av kollektivavtalet mellan Föreningen Svensk Elitfotboll (SEF) och Elitfotboll Damer (EFD) innehåller nedanstående föreskrifter.

- Spelaren förbinder sig att inte använda dopingpreparat och att i alla delar följa SvFF:s, RF:s, UEFA:s och FIFA:s dopingregler.
- Spelaren är skyldig att i samband med träning och tävling underrätta föreningen och vid landslagsspel SvFF:s läkare eller annan anvisad person om vilka medicinska preparat och naturmedel han/hon intar eller intagit under de senaste 14 dagarna före träningen/tävlingen.
- Spelaren är medveten om dels att han/hon på anmodan är skyldig att underkasta sig dopingkontroll, dels att det åligger spelaren att själv förvissa sig huruvida ett medicinskt preparat han/hon intar är dopingklassat eller inte.

Motsvarande föreskrifter finns intagna i SvFFs landslagsavtal, som alla spelare, oavsett åldersklass, måste underteckna för att få delta i landslagsverksamheten.

Handläggning av bestraffningsärenden

Dopingärenden handläggs av Dopingkommissionen som åklagare och Dopingnämnden som domstol. Övriga bestraffningsärenden handläggs i första instans av SvFF:s Disciplinnämnd, såvitt avser förbundsserierna, och SDF:s bestraffningsorgan, beträffande spelare i distrikts-serierna. I vissa fall kan dåligt uppträdande vid dopingkontroll betraktas som ett rent disciplinärende.

Dopingregler

WADA har listat vad som är otillåtet i samband med träning och tävling. Anledningen till om ett preparat finns med på dopinglistan är dess möjliga effekt som prestationshöjande medel och/eller risken för ohälsa. Dopinglistan är grundad på följande kriterier,

- Preparatet eller metoden är potentiellt *prestationshöjande*.
- Preparatet eller metoder innebär en *potentiell hälsorisk*.
- Bruket av preparatet eller metoden *strider mot idrottens etik*.

Minst 2 av 3 kriterier måste uppfyllas för att ett preparat eller metod ska sättas upp på listan. Därutöver kan substanser, som anses maskera annan doping sättas upp på listan.

Dopingslistan omfattar

- Förbjudna medel vid såväl tävling som träning t.ex. anabola steroider, EPO, Beta-2-agonister
- Förbjudna metoder t.ex. blodddoping, gendoping, manipulation av dopingprover
- Förbjudna medel vid tävling t.ex. narkotika, cannabis, kortison

Listan omarbetas varje år. Den svenska versionen av WADAs dopinglista finns på www.rf.se Idrottsrörelsens regler för doping är inte de samma som för samhället i övrigt.

I dopningslagen regleras endast anabola steroider, testosteron, tillväxthormon och derivat av dessa. Inom idrotten är det ett betydligt bredare spektrum av förbjudna substanser och metoder som räknas som doping.

Reglerna inom svensk idrott beträffande doping är desamma för alla idrotter och innebär att aktiva utövare eller den som aktivt medverkar till och är en idrottare behjälplig med doping kan straffas enligt idrottens dopingreglemente. En eventuell avstängning gäller inom alla idrotter och idrottsverksamheter som omfattas av de globala dopingreglerna i världsantidopingkoden (tävling, uppvisning och uppdrag).

6. Information och utbildning

Allmänt om doping

Doping innebär att med förbjudna medel eller metoder försöka förbättra sina idrottsresultat. Detta kan ske på många olika sätt. Ett är att under den långvariga uppbyggnadsperioden före en tävlingssäsong inta medel – t.ex. hormonpreparat (anabola steroider), som tillsammans med träning stimulerar vävnadstillväxten, ökar muskelmassan och därmed fysiska prestationsförmågan i vissa idrotter. Annan typ av doping är att strax innan tävlingsperioden inta medel som på medellång sikt ökar prestationsförmågan. Som exempel kan tas hormonet

erythropoetin, som under 6-7 veckors bruk kan öka maximala syreupptagningsförmågan med upp mot 10-15 procent, vilket givetvis är oerhört mycket i idrottssammanhang.

Doping i samband med tävling kan vara att strax före eller under tävlingen inta medel, som förhindrar den naturliga nedgången av prestationsförmågan under tävling/match. Centralstimulerande medel såsom amfetamin och liknande preparat kan öka aggressiviteten och uppmärksamheten under tävling men dövar också trötthetssignaler och därmed ökar uthålligheten. Exempel på doping som tas efter tävling kan vara kortisonpreparat som möjligen förbättrar återhämtningen efter en tuff tävling eller urindrivande preparat, som ska maskera ett tidigare intag av förbjudet ämne. Inom flera idrotter har tävlingsintensiteten blivit så frekvent och krävande att de fysiologiska gränserna för återhämtning överskrids. Många idrottare deltar i flera grenar i OS t ex med ringa eller otillräcklig tid för återhämtning. I vissa idrotter krävs flera starter dagligen, i andra kort nattvila innan nästa tävling. Härmed ökar riskerna för doping i försök att på konstgjord väg återställa kroppsfunctionerna. Även inom fotbollen har tävlingsintensiteten ökat på både nationell, men framför allt på internationell nivå. Här har de medicinska kommittéerna ett stort ansvar att balansera tävlingsintensiteten inom fysiologiska gränser när tävlingsprogram utarbetas.

Fotboll och doping

Teoretiskt sett finns några anledningar till bruk av dopingmedel och metoder inom fotboll.

Det skulle kunna vara:

- * Anabola steroider eller motsvarande preparat för att "bygga" upp muskulatur. Huruvida detta leder till total positiv effekt på fotbollsspelarens prestation är osäkert eftersom en förhöjning av kroppsvikten inte automatiskt förbättrar snabbhet och smidighet. Därtill kan koordinationen, tekniken försämrans.
- * Bloddoping eller bruk av erythropoietin för att höja maximala syreupptagningsförmågan och därigenom kan spelaren orka genomföra en match på bättre sätt. Nackdelen kan vara att effekten sitter i bara en viss tid. Spelaren måste således dopa sig mer eller mindre kontinuerligt under tävlingssäsongen, vilket kan få betydande negativa medicinska konsekvenser.
- * Använda uppiggande medel (t.ex. efedrin eller andra starka stimulantia) för att öka aggressiviteten, dämpa trötthetssignaler m m. Dessa medel har använts, inte minst internationellt. Dock finns stora risker för att spelaren blir över stimulerad och därför gör felaktiga saker och tar felaktiga beslut på plan.

Det skall påpekas att inom all idrott, liksom i fotbollen, finns det också risker för "misstagsdoping" eftersom många spelare äter olika preparat i tron att de behöver tillskott av vitaminer, mineraler och olika naturmedel för att öka effekten av träning. Fotbollen har "nolltolerans" mot dylika olika kosttillskott gällande mineraler, vitaminer och liknande substanser. Det finns en risk för att "stärkande" naturpreparat innehåller medel som ger positiva utslag i dopingtest. Inom fotboll liksom inom all idrott finns inga behov av kosttillskott om spelaren är i energibalans och intar en välbalanserad kost, d v s åter tillräckligt med mat för att inte gå ner i vikt. Sammanfattningsvis avråder SvFF alla spelare på landslagsnivå från att använda kosttillskott.

En spelare ska aldrig inta någon medicinering eller kosttillskott utan det medicinska teamets godkännande. Kom ihåg att:

- En spelaren har alltid ansvaret själv!
- En spelaren kan aldrig skylla på någon annan!
- Finns inga undantag!

Ett speciellt problem, som gäller bland annat fotboll är analystiden. Vanligtvis kan resultatet av ett prov erhållas inom relativt kort tid, men i vissa fall kan det ta flera veckor innan provet är analyserat. Detta kan få stor betydelse för cupspel, där just hela tävlingen kan vara färdigspelad när provsvaret kommer.

Enligt SvFF:s tävlingsbestämmelser ska förening, där två eller fler spelare vid match överträtt antidopingreglerna, i seriespel ådömas poängavdrag och i tävling enligt utslagningsmetoden (t.ex. en cup) uteslutas.

Prioriterade målgrupper

Alla som medverkar i svensk elit- och landslagsfotboll dvs. spelare, tränare, ledare, läkare, sjukgymnaster m.fl. är skyldiga att ha baskunskaper om dopingreglerna.

Målen med dopingrelaterad utbildning av förtroendevalda m.fl. är att säkerställa att ledamöter i beslutande organ och de som ansvarar för informationsspridning till aktiva, har den kompetens som krävs avseende bland annat regelfrågor (nationellt och internationellt). De bör även ha kännedom om världsantidopingkoden (WADC) och arbete mot doping samt dispensföreskrifter för dopingklassade läkemedel och allmän kännedom om innehållet i WADA:s lista över förbjudna substanser och metoder.

Kompetensen i dopingfrågor bör vara särskilt hög i SvFFs Medicinska kommitte, hos förbundsläkaren samt i de medicinska teamen i SvFFs landslag och i alla elitklubbar samt hos elit- och landslagsansvariga. Här igenom kan vi på bästa sätt ge spelare och föreningar den information de behöver och samtidigt på bästa sätt övervaka att gällande dopingregler efterföljs. Parallellt riktas utbildningsinsatser direkt mot de aktiva spelarna, i första hand elit- och landslagsspelare i fotboll.

Utbildning av elit- och landslagsspelare inriktas i första hand på att skapa medvetenhet om skyldigheter och rättigheter i dopingfrågor. Även kunskap om dopingklassade läkemedel och hur deras attityd till doping gör dem till förebilder för utövare på lägre nivåer inom svensk fotboll.

SvFF tillsammans med dess medlemsorganisationer och aktiva, ska stå enade mot doping och för idrott bedriven på rena, rättvisa villkor. SvFFs antidopingarbete inriktas i första hand mot kunskap och informationsspridning.

Hur kan SvFF nå ut?

SvFF tillhandahåller en kontinuerlig information om antidoping på flera olika sätt. På förbundets hemsida förekommer information om doping och förbundets antidopingarbete tillsammans med aktuell information om förbjudna preparat. Brev om dopingregler sänds ut till alla aktiva i SvFFs landslag m.fl. Utbildning sker varje år till Sveriges fotbollsläkare och -sjukgymnaster vid årliga konferenser. Antidopinginformation ges på regelbundet återkommande kurser, konferenser och läger för spelare, tränare, ledare m.fl.

7. Internationellt

Internationellt antidopingarbete inom fotboll

Medicinska kommittéerna inom såväl FIFA som UEFA har utarbetat mycket noggranna regler vad gäller doping och följer idag världsantidopingkoden i likhet med de flesta andra idrotter och länder. Den svenska idrottens antidopingreglemente följer världsantidopingkoden.

FIFA:s Medicinska Kommitté har huvudansvaret att genomföra dopingkontroller på samtliga FIFA:s tävlingar. Den grundläggande målsättningen för deras dopingkontroller är följande:

- att upprätthålla och bevara sportens etik.
- att säkerställa den psykiska hälsan och mentala integriteten för spelaren.
- att garantera att alla tävlanden har lika chans.

FIFA började med dopingkontroller 1966 för att garantera att resultaten i internationella matcher genomförs på lika villkor för de tävlande.

UEFA har sedan 2004 ett eget antidopingprogram och sedan 2005 en särskild antidopingenhet som arbetar förebyggande med utbildning och organiserar dopingtester. UEFA har också tillsatt en särskild expertpanel med medicinsk, laboratorie och juridisk kompetens inom doping. Panelen består förutom två medlemmar från UEFAs medicinska kommitté av fem rekryterade experter från andra idrottsorganisationer. Denna expertgrupp ska fungera som rådgivare i olika antidopingfrågor som kan kräva särskild kompetens.

SvFF medlemskap internationellt

Svenska Fotbollförbundet är medlem i följande internationella förbund:

UEFA - Europeiska fotboll förbundet

FIFA - Internationella fotboll förbundet

Som olympiska idrotter verkar de internationella förbunden mot doping. Samtliga internationella förbund använder den officiella dopinglistan fastställd av WADA.

SvFF har 2014 god representation i internationella fotbollförbundens medicinska kommittéer:

I FIFA - Internationella Fotbollförbundet, prof. Lars Peterson

I UEFA - Europeiska Fotbollförbundet, prof. Jan Ekstrand, vice ordförande

I UEFA - Anti-Doping Panel, Håkan Nyberg.

8. Organisatoriskt

Ansvarsfördelning

SvFFs Medicinska Kommitte ansvarar för såväl innehåll som uppföljning av SvFFs antidopingprogram. Förbundsstyrelsen beslutar om eventuella förändringar av Antidopingprogrammet efter beredning i SvFFs Medicinska Kommitte.

SvFFs Medicinska Kommitte ansvarar också för att kontinuerligt bevaka vad som händer inom området såväl nationellt som internationellt, genom kontakter med RF respektive de internationella förbunden.

SvFF har en intern arbetsgrupp för antidopingfrågor, som träffas vid behov för att diskutera fotbollens antidopingfrågor. I denna arbetsgrupp för antidoping ingår

- förbundsläkaren, de ansvariga cheferna för SvFFs landslag, SvFFs juridiskt ansvarige för antidopingfrågor, SvFF:s anställda handläggare av antidopingfrågor och andra vid behov.

Kontaktpersoner inom SvFF

SvFFs förbundsläkare är kontaktperson. Denne driver tillsammans med en anställd handläggare av antidopingfrågor internt (gentemot landslagansvariga, medicinska team i elitlagen m.fl.) och externt (gentemot RF, internationella förbund m.fl.) i samarbete med RF:s antidopinggrupp och SvFFs Medicinska Kommitte.

Kunskapskällor om Antidoping

Sajter:

www.svenskfotboll.se

www.rf.se

www.uefa.com

www.fifa.com

www.wada-ama.org

www.dopingjouren.nu

Litteratur:

Andrén-Sandberg Å, Olinder K, Berglund B., Dopingfri idrott SISU Idrottsböcker 2004
ISBN 91-88941-64-7; 203 sidor

Dopning i samhället - Vad? Hur? Vem? Varför? ; Statens Folkhälsoinstitut 2011
ISBN 978-91-7257-826-5

Thurelius, Bäckström, Toll; Dopning, fakta och erfarenhet av missbruk; Förlagshuset Gothia
2005 ISBN 91-7205-468-9

"Doping dödar", "Dopingkontroll", "Idrottens röda lista"; Riksidrottsförbundet